

Föstudaginn 3. október 1986.

Nr. 5/1985. **Sigurður V. Hallsson**

(Þórólfur Kr. Beck hrl.)

gegn

Gjaldheimtunni á Seltjarnarnesi

(Vilhjálmur Þórhallsson hrl.)

og Sjóefnavinnslunni h/f

(Haraldur Blöndal hrl.)

og

Gjaldheimtan á Seltjarnarnesi

gegn

Sigurði V. Hallssyni og

Sjóefnavinnslunni h/f

og Sjóefnavinnslan h/f

gegn

Gjaldheimtunni á Seltjarnarnesi

Frávísun frá Hæstarétti. Úrskurður um lögtak felldur úr gildi. Skylda atvinnurekanda til að gera skil á opinberum gjöldum.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Magnús Þ. Torfason, Guðmundur Jónsson, Guðmundur Skaftason, Guðrún Erlendsdóttir og Halldór Þorbjörnsson.

Aðaláfrýjandi, Sigurður V. Hallsson, hefur skotið málinu til Hæstaréttar, að fengnu áfrýjunarleyfi dags. 28. desember 1984, með stefnu 16. janúar 1985 á hendur Gjaldheimtunni á Seltjarnarnesi og Sjóefnavinnslunni h/f. Hann krefst þess að hinn kærði úrskurður verði úr gildi felldur og sér dæmdur málskostnaður fyrir Hæstarétti úr hendi Gjaldheimtunnar á Seltjarnarnesi.

Gagnáfrýjandi, Gjaldheimtan á Seltjarnarnesi, áfrýjaði málinu með stefnu 9. maí 1985, að fengnu áfrýjunarleyfi 15. apríl s.á. Krefst hann aðallega að umbeðið lögtak nái fram að ganga til tryggingar 719.924,00 krónum auk dráttarvaxta á mánuði af 418.285,00 krónum sem hér segir: 2,75% frá 15. september 1984 til 1. febrúar 1985, 3,75% frá þeim degi til 1. mars s.á., 4% frá þeim degi til 1. júní s.á., 3,5% frá þeim degi til 1. september s.á.,

3,75% frá þeim degi til 1. mars 1986, 2,75% frá þeim degi til 1. apríl s.á., og 2,25% frá þeim degi til greiðsludags. Til vara krefst þessi gagnáfrýjandi að hinn áfrýjaði úrskurður verði staðfestur. Í báðum tilvikum eru þær kröfur gerðar að gagnáfrýjandi Sjóefnavinnslan h/f verði dæmd til greiðslu málskostnaðar bæði í héraði og fyrir Hæstarétti en aðaláfrýjandi til greiðslu málskostnaðar fyrir Hæstarétti.

Gagnáfrýjandi Sjóefnavinnslan h/f áfrýjaði málinu með stefnu 6. júní 1985 samkvæmt heimild í 3. mgr. 20. greinar laga nr. 75/1973 og gerir þær dómkröfur að hinum áfrýjaða úrskurði verði hrundið og synjað verði um framgang hinnar umbeðnu lögtaksgerðar. Þessi gagnáfrýjandi hefur eigi stefnt aðaláfrýjandanum, Sigurði V. Hallssyni, fyrir Hæstarétt og gerir engar kröfur á hendur honum.

Fyrir Hæstarétt hafa verið lögð fram ný gögn. Þar á meðal er skrá yfir 30 aðila er Sigurður V. Hallsson hefur unnið fyrir á verkfræði- og rannsóknastöð sinni og hefur fengið greitt fyrir í formi þóknunar og styrkja.

Áfrýjunarstefna Sigurðar V. Hallssonar var eigi löglega birt Sjóefnavinnslunni h/f.

Krafa Gjaldheimtunnar á Seltjarnarnesi fyrir fógetarétti Keflavíkur var um að lögtak yrði gert í eignum Sjóefnavinnslunnar h/f fyrir fé sem hlutafélaginu hefði borið samkvæmt 113. gr. laga nr. 75/1981 og 30. gr. laga nr. 73/1980 að halda eftir til greiðslu opinberra gjalda aðaláfrýjanda af fé sem félagið hafði greitt honum fyrir störf í þágu þess. Aðaláfrýjandi, Sigurður V. Hallsson, var ekki aðili þess fógetaréttarmáls og hinn áfrýjaði úrskurður varðar ekki hagsmuni hans með þeim hætti að honum sé heimil áfrýjun úrskurðarins. Ber því að vísa áfrýjun hans ex officio frá Hæstarétti svo og áfrýjun Gjaldheimtunnar á Seltjarnarnesi að því leyti sem henni er beint að honum en málskostnaður milli þessara aðila fyrir Hæstarétti á að falla niður.

Svo sem fram kemur í hinum áfrýjaða úrskurði vann Sigurður V. Hallsson eða fyrirtæki hans ýmis störf fyrir Sjóefnavinnsluna h/f. Þóknun fyrir störf sín fékk hann greidda eftir taxa Verkfræðingafélags Íslands sem sjálfstætt starfandi verkfræðingur. Af gögnum má ráða að skattyfirvöld hafa við álagningu skatta árin 1982 og 1983 litið á hann sem mann er stundaði sjálfstæða atvinnu.

Þykir Gjaldheimtan á Seltjarnarnesi ekki hafa leitt næg rök að því, að Sigurður hafi verið í þjónustu Sjóefnavinnslunnar h/f í merkingu 113. gr. laga nr. 75/1981, sbr. 1. og 4. mgr. 92. gr. sömu laga eða 30. gr. laga nr. 73/1980. Ber því að fella hinn áfrýjaða úrskurð úr gildi og synja um framgang hinnar umbeðnu lögtaksgerðar.

Eftir þessum úrslitum ber að dæma Gjaldheimtuna á Seltjarnarnesi til að greiða Sjóefnavinnslunni h/f málskostnað í héraði og Hæstarétti, sem þykir hæfilega ákveðinn 75.000,00 krónur.

D ó m s o r ð:

Máli þessu er vísað frá Hæstarétti að því er varðar áfrýjun áfrýjandans, Sigurðar V. Hallssonar, gagnvart Gjaldheimtunni á Seltjarnarnesi og Sjóefnavinnslunni h/f svo og gagnáfrýjun Gjaldheimtunnar á Seltjarnarnesi á hendur Sigurði V. Hallsyni.

Málskostnaður milli þessara aðila fellur niður.

Hinn áfrýjaði úrskurður er úr gildi felldur og er synjað um framgang hinnar umbeðnu lögtaksgerðar.

Gjaldheimtan á Seltjarnarnesi greiði gagnáfrýjandanum, Sjóefnavinnslunni h/f, málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti 75.000,00 krónur.

Dómi þessum ber að fullnægja að viðlagðri aðför að lögum.

Úrskurður fógetaréttar Keflavíkur 15. október 1984.

Í máli þessu, sem tekið var til úrskurðar þann 28. september sl. að loknum munnlegum málflutningi, hefur gerðarbeiðandi krafist þess að lögtak verði gert í eignum gerðarþola til tryggingar opinberum gjöldum Sigurðar V. Hallssonar, nnr. 7865-4058, Bygggarði 4, Seltjarnarnesi, til gerðarbeiðanda, kr. 923.501,00, miðað við sl. áramót. Undir rekstri málsins féll gerðarbeiðandi frá kröfu um lögtak vegna álagðra gjalda fyrir árin 1980 og 1981 og lækkaði kröfu sína, sbr. dskj.nr. 25 - 27, í kr. 719.924,00 auk 2,75% dráttarvaxta á mánuði eða fyrir brot úr mánuði af kr. 418.285,00 frá 15. september sl. til greiðsludags og málskostnað samkvæmt gjaldskrá LMFÍ. Til vara er þess krafist að lögtakið nái fram að ganga fyrir annarri lægri fjárhæð og að málskostnaður falli niður.

Gerðarþoli krefst þess aðallega að synjað verði framgangi hinnar umbeðnu gerðar, en til vara, ef gerðin nær fram að ganga, að fjárhæð sú sem lögtaks er krafist fyrir verði lækkuð. Þá er gerð krafa um málskostnað skv. gjaldskrá LMFÍ, sbr. dskj. nr. 28, kr. 129.473,00.

Með bréfi, dagsettu 3. nóvember 1983, krafðist gerðarbeiðandi þess af gerðarþola að hann haldi allt að 75% af útborguðum launum Sigurðar V. Hallssonar vegna opinberra gjalda, hvort heldur um væri að ræða laun eftir reikningi eða samningsbundin. Gerðarþoli neitar að hafa fengið bréf þetta í hendur. Gerðarbeiðandi kveðst hafa sent ljósrít af áður nefndu bréfi ásamt ítrekun þann 22. febrúar sl. Með bréfi dags. 1. mars sl. hafnar gerðarþoli kröfum gerðarbeiðanda með þeim rökum að það sé Verkfræði- og rannsóknastöð Sigurðar V. Hallssonar, pósthólf 7063, 127 Reykjavík, sem unnið hafi fyrir Sjóefnavinnsluna hf., en ekki einstaklingurinn Sigurður V. Hallsson og því telji gerðarþoli að umrædd krafa falli ekki undir reglur er gilda um skil á hluta launa til greiðslu opinberra gjalda og varða einstaklinga. Gerðarbeiðandi ítrekaði enn kröfu sína með bréfi dags. 5. mars sl.

Gerðarbeiðandi krafðist þess með bréfi dags. 3. maí sl. til bæjarfógeta-embættisins í Keflavík að lögtak yrði gert hjá gerðarþola fyrir kr. 923.501,00 vegna ógreiddra opinberra gjalda Sigurðar V. Hallssonar fyrir árin 1980, 1981, 1982 og 1983, auk dráttarvaxta. Í beiðninni var þess jafnframt óskað, að aðgerðum yrði hraðað, því hér væri um dæmigert tilfelli að ræða þar sem reynt væri í skjóli „gervifyrirtækis“ að komast hjá greiðslu opinberra gjalda.

Finnbogi Björnsson, framkvæmdastjóri gerðarþola, lýsti því fyrir réttinum að Sigurður V. Hallsson væri efnaverkfræðingur. Verkfræði- og rannsóknastöð Sigurðar V. Hallssonar hafi hafið starfsemi í þágu gerðarþola árið 1981 þegar Sjóefnavinnslan hf. var stofnuð. Ekki hafi verið gerður skriflegur samningur milli aðilanna en starfsemin sé fólgin í hönnunar- og ráðgjafarvinnu við uppbyggingu Sjóefnavinnslunnar hf. Greitt hafi verið fyrir störfin samkvæmt mánaðarlegum reikningum Verkfræði- og rannsóknastöðvarinnar og miðað við texta Verkfræðingafélags Íslands. Finnboga Björnssyni er ekki kunnugt um að Verkfræði- og rannsóknastöð Sigurðar V. Hallssonar hafi aðra menn í vinnu en áður nefndan Sigurð. Finnbogi kveður það ekki skipta máli fyrir gerðarþola hvort verkið er unnið af Verkfræði- og rannsóknastöð Sigurðar V. Hallssonar eða af öðrum, enda beri stöðin ábyrgð á þeim verkþáttum sem henni séu falin. Rannsóknastöðin taki að sér að vinna verk og ljúka því fyrir vissan tíma en um samningsbundinn fastan vinnutíma sé ekki að ræða. Ennfremur segir Finnbogi að Sigurður V. Hallsson sé ekki á launaskrá gerðarþola og af þóknun til Verkfræði- og rannsóknastöðvar Sigurðar V. Hallssonar séu

ekki greidd launatengd atvinnurekendagjöld eða launaskattur vegna Sigurðar V. Hallssonar.

Gerðarbeiðandi kveður þau opinberu gjöld, er hér um ræðir, vera sbr. álagningarseðla sem lagðir hafa verið fram á dskj.nr. 22 - 23:

	1982	1983
tekjuskattur	kr. 123.785,00	177.253,00
lífeyristrygg.gjald atv.rek.skv. 20. gr. “		3.200,00
slysatryggingagjald atv.rek.skv. 36.gr. “	180,00	1.058,00
kirkjugarðsgjald	“ 805,00	1.180,00
vinnueftirlitsgjald	“ 186,00	417,00
sóknargjald	“ 200,00	400,00
sjúkratryggingargjald	“ 4.475,00	6.422,00
útsvar	“ 33.360,00	48.710,00
aðstöðugjald	“ 1.620,00	2.600,00
atvinnuleysistr.gjald	“ 511,00	748,00
launaskattur	“ 10.675,00	
gjald í framkvæmdasjóð aldraðra	“ 200,00	300,00
Samtals Kr.	175.997,00	242.288,00
	Samtals alls kr.	418.285,00

Upphæð kröfunnar í máli þessu, kr. 719.924,00, byggist á framangreindri álagningu áráanna 1982 og 1983, samtals kr. 418.285,00, auk vaxta til 1. september sl., kr. 182.383,00 vegna álagningar 1982 og kr. 119.256,00 vegna álagningar 1983. Samkvæmt 113. gr. laga um tekjuskatt og eignar-skatt, nr. 75/1981, og 30. gr. laga um tekjustofna sveitarfélaga, nr. 73/1980, skulu atvinnurekendur halda allt að 75% af heildarlaunagreiðslu til greiðslu opinberra gjalda launþega. Sigurður V. Hallsson falli ótvírætt undir þá aðila er um ræði í framangreindum ákvæðum eins og starfssam-bandi hans og gerðarþola er háttað. Samkvæmt framlögðum reikningum Verkfræði- og rannsóknastöðvar Sigurðar V. Hallssonar á dskj. nr. 14 - 20 er mánaðarlegur vinnustundafjöldi Sigurðar samsvarandi því að hann hafi unnið 7 - 9 stundir á dag fyrir gerðarþola miðað við 5 daga vinnuviku sem er fullt starf fyrir venjulegan mann. Þóknun fyrir starfann sé miðuð við fjölda vinnustunda en ekki við skil ákveðinna verkþátta. Laun sín fái hann greidd mánaðarlega, hann hafi ekki aðra menn í þjónustu sinni og starfssamband þetta sé varanlegt því Sigurður hafi starfað þar frá stofnun Sjóefnavinnslunnar hf. eða í u.þ.b. 3 ár.

Gerðarþoli kveður lögtak hjá sér ekki vera heimilt skv. 113. gr. l. nr. 75/1981 eða 30. gr. l. nr. 73/1980, því þau ákvæði taki einungis til launþega en Verkfræði- og rannsóknastöð Sigurðar V. Hallssonar sé verktaki hjá

Sjóefnavinnslunni hf. Greiðsla til hennar sé ekki laun í merkingu áður-
nefndra ákvæða, heldur þóknun til verktaka, enda sé Sigurður ekki á launa-
skrá gerðarþola og hafi aldrei verið það. Engin skyldugjöld séu greidd af
gerðarþola vegna Sigurðar og hann njóti ekki réttinda sem launþegi hjá
gerðarþola. Verkfræði- og rannsóknastöð Sigurðar V. Hallssonar leggi sér
til aðstöðu og verkfæri en ekki sé vitað hvort hún hafi aðra menn í þjónustu
sinni en Sigurð vegna starfa fyrir gerðarþola. Vinnutími sé ekki fastur og
það sé hendingu háð hvenær greitt er fyrir verkið hvort það er á nokkurra
mánaða fresti, mánaðarlega eða á skemmri tíma. Gerðarþoli leggur einnig
áherslu á að persónulegt vinnuframlag Sigurðar skipti ekki máli fyrir
gerðarþola heldur beri vinnuveitanda hans, Verkfræði- og rannsóknastöð
Sigurðar V. Hallssonar, að skila ákveðnum verkþáttum sem væntanlega eru
síðan teknir út. Þó talið verði að gerðarþoli hafi verið að skipta við Sigurð
V. Hallsson persónulega, en ekki fyrirtækið Verkfræði- og rannsóknastöð
Sigurðar V. Hallssonar, þá telur gerðarþoli að engu að síður beri að telja
áðurnefndan Sigurð verktaka í þessu sambandi með sömu rökum og nefnd
hafi verið. Skattyfirvöld virðast einnig líta á Sigurð sem verktaka því lagt
er á hann aðstöðugjald skv. 36. gr. 1. nr. 73/1980 en það gjald sé einungis
lagt á atvinnurekendur og menn með sjálfstæða starfsemi.

Gerðarþoli krefst þess til vara að lögtak verði ekki heimilað vegna álag-
ningar ársins 1982 því lögtaksréttur þessarar kröfu sé fyrndur, sbr. 110. gr.
1. nr. 75/1981 og 29. gr. 1. nr. 73/1980.

Þriðja varakrafa gerðarþola er að einungis skuli haldið eftir 75% af
greiðslum til Sigurðar V. Hallssonar frá þeim degi er tilkynning gerðarbeið-
anda, dags. 22. febrúar, barst gerðarþola í hendur, sbr. 2. tl. 103. gr. rgl.
nr. 245/1963 um tekjuskatt og eignarskatt.

Niðurstaða:

Telja verður Sigurð V. Hallsson launþega gerðarþola í merkingu 113.
gr. 1. nr. 75/1981 og 30. gr. 1. nr. 73/1980, enda er starf hans í þágu gerðar-
þola ekki svo afmarkað eða tímabundið að telja meg það til verksamnings.
Það þykir einnig styrkja þessa niðurstöðu, að reikningar Sigurðar í nafni
Verkfræði- og rannsóknastöðvar Sigurðar V. Hallssonar eru lagðir fram
og greiddir mánaðarlega og að þeir eru miðaðir við vinnustundafjölda, en
ekki lúkningu tiltekens verks eða verkhlutar. Skattyfirvöld hafa við álag-
ningu fyrir árin 1982 og 1983 ákvarðað gjöld Sigurðar sem atvinnurekanda
eða mann með sjálfstæða starfsemi. Þetta kemur þó ekki í veg fyrir að
gerðarbeiðandi geti nú sótt ógreidd opinber gjöld Sigurðar V. Hallssonar
með lögtaki hjá gerðarþola, því eins og áður er getið er það álit réttarins
að Sigurður V. Hallsson telst vera launþegi gerðarþola og því eru skilyrði
113. gr. 1. nr. 75/1981 og 30. gr. 1. nr. 73/1980 til lögtaks fyrir hendi.

Hins vegar verður að taka undir það álit gerðarþola að lögtaksréttur vegna álagningar ársins 1982 sé fyrndur sbr. 2. og 3. málslíð lögtakslaga nr. 29/1885 því skilja verður svo sérákvæði 5. mgr. 110. gr. 1. nr. 75/1981 og 5. mgr. 29. gr. 1. nr. 73/1980 að öll álagning ársins 1982 hafi fallið í gjald-daga 15. ágúst það ár vegna vanskila en fyrsti fyrirtökudagur máls þessa var þann 16. ágúst sl. Ákvæði 4. málslíðar 2. gr. 1. nr. 29/1985 á því ekki við. Beiðni um lögtak rýfur ekki fyrningarfrest sbr. 3. málslíð 2. gr. sömu laga. Gerð þessi nær því einungis fram að ganga fyrir álöögðum gjöldum ársins 1983, kr. 242.288,00 auk dráttarvaxta sem krafist er til 15. september sl., kr. 119.256,00, samtals kr. 361.544,00 og 2,75% dráttarvaxta á mánuði eða fyrir brot úr mánuði af kr. 242.288,00 frá 15. september sl. til greiðslu-dags. Fjárhæð sú, er nema má lögtaki, má þó ekki fara fram úr 75% af útborguðum launum Sigurðar V. Hallssonar frá 1. mars sl. til þess dags er gerðin fer fram.

Eins og málsúrslitum og framgangi málsins er háttað, þykir rétt að máls-kostnaður falli niður.

Verulegan hluta dráttar á fyrirtöku málsins má rekja til mikilla anna við bæjarfógetaembættið í Keflavík. Fógeta í máli þessu var ekki úthlutað framkvæmd gerðarinnar fyrr en 4. ágúst sl. Var þá þegar ljóst að tekið yrði til varna. Þann 8. ágúst sl. var ákveðið í samráði við yfirmann Gjald-heimtunnar á Seltjarnarnesi að fyrsti fyrirtökudagur máls þessa yrði 16. ágúst.

Ásgeir Eiríksson, fulltrúi bæjarfógetans í Keflavík, kvað upp úrskurð þennan. Lögmaður gerðarbeiðanda var Vilhjálmur Þórhallsson hrl. en lög-maður gerðarþola var Ingi H. Sigurðsson hdl.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Gerð þessi skal ná fram að ganga fyrir kr. 361.544,00, auk 2,75% dráttarvaxta á mánuði eða fyrir brot úr mánuði af kr. 242.288,00 frá 15. september sl. til greiðsludags. Fjárhæð sú, er nema má lögtaki, má þó ekki fara fram úr 75% af útborguðum launum Sjóefnavinnslunnar hf. til Sigurðar V. Hallssonar, nnr. 7865-4058, frá 1. mars sl. til þess dags er gerðin fer fram.

Málskostnaður fellur niður.